UdruŽene

AKTIVISTKINJE U BORBI ZA PRIRODU U SRBIJI

POLEKOL
organizacija za političku ekologiju

UdruŽene

AKTIVISTKINJE U BORBI ZA PRIRODU U SRBIJI

IMPRESSUM

Autorke:
Sara Ristić
Iva Marković
Žaklina Živković

Ilustratorka stripa:
Sonja Bajić

Prelom:
Kalman Moldvai

Izdavač:
Organizacija za političku ekologiju Polekol,
Makedonska 4/I, 11000 Beograd

Tiraž:
300 primeraka

Štampa:
Alduminis

Beograd, 2022.

Drage čiitateljke i čitatelji, saborkinje i saborci,

Pred vama je poučan strip o putu, borbi i poziciji aktivistkinja za životnu sredinu u Srbiji. Prositekao je iz istinitih, ličnih priča koje je u okviru Mreže žena za prirodu sa nama podelilo 20 aktivistkinja. Želimo da proslavimo njihovo zalaganje i ohrabrimo sve ostale ekološke aktivistkinje da istraju. Takođe, pozivamo i nove i stare, devojčice, devojke i žene širom Srbije da nam se pridruže. UdruŽene stižemo dalje i glasnije!

Organizacija za političku ekologiju ***Polekol*** je zagovaračka i aktivistička organizacija civilnog društva prepoznatljiva u javnosti po okupljanju različitih inicijativa, ali i po pokretanju sopstvenih inicijativa usmerenih na zaštitu životne sredine, prirode i prirodnih dobara, kao i po promociji zelenih vrednosti (i društvenih praksi) fokusiranih na dobrobit ljudi i prirode.

Vizija Polekola je društvo u kojoj se priroda poštuje kao ravnopravna a ne resurs koji se eksploatiše. Društvo ljudi koji sarađuju a ne koji se takmiče. Društvo u kojem se prevazilazi računica profita a stavlja naglasak na dobrobit svih. Priroda je zajedničko dobro svih koji od tog dobra direktno zavise. Programske celine Polekola uključuju inicijativu ***Pravo na vodu***, ***Zelene politike***, ***Demokratizacija i učešće javnosti***, ali i ***Žene za prirodu i životnu sredinu*** u okviru koje je izrađen strip pred vama.

Za više informacija, pitanja i sugestije, možete posetiti naš sajt **www.polekol.org** ili nam pisati na **office@polekol.org**

Publikacija je podržana kroz program Urgent Action Fund od strane Femminist Innovation Fund.

POLEKOL
organizacija za političku ekologiju

UdruŽene

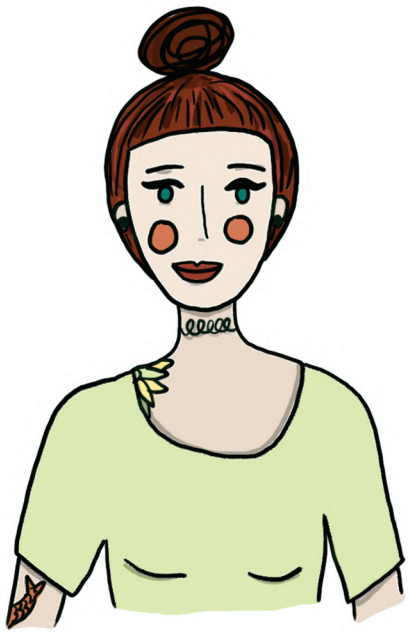

Anja

ANJA (19) se nedavno iz svog gradića u severnoj Srbiji preselila u Beograd radi studija arhitekture. Primećuje sve češće postove na društvenim mrežama o zagađenju životne sredine. To je brine, i želi da nešto uradi, ali ne vidi kako može da doprinese - smatra da su joj potrebna znanja biologa ili pravnika. Kada vikendom poseti roditelje provodi vreme u obližnjoj šumi - odmarajući, šetajući, družeći se sa školskim prijateljima i sećajući se lepih uspomena iz detinjstva provedenih baš u ovoj šumi. U poslednje vreme, primećuje da šuma nije dobro, ali nije sigurna gde leži problem.

Selma

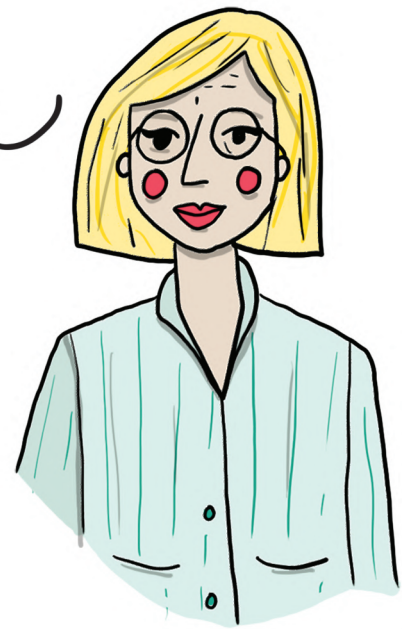

SELMA (38) živi i radi u Beogradu, i već 15 godina deluje u oblasti zaštite životne sredine kao aktivistkinja i stručna saradnica različitih organizacija u zelenom pokretu. Selma poznaje pokret, ljude, probleme - i trudi se da ih poveže, ohrabri, podrži. Ima ćerku i sina i trudi se da stigne sve i svima udovolji, što je često nemoguće. Radi i na terenu i u kancelariji. Njen fokus je na rekama i vodi.

Olga

OLGA (67) vodi malo poljoprivredno gazdinstvo u selu na jugu Srbije, koje je pokrenula sa suprugom nakon penzionisanja sa posla učiteljice (i razredne starešine!) u obližnjoj osnovnoj školi. Rad u bašti, iako fizički naporan, je ispunjava - blizu je prirodi koja joj pruža mir, a i ima dovoljno vremena za čitanje. Raduje se nedeljnim okupljanjima sa komšinicama kada razmenjuju priče iz mladosti, iskustva u vođenju gazdinstva i lokalne vesti. U poslednje vreme, posebno je brinu glasine o proširivanju rudnika nadomak njihovog sela, koji bi ugrozio ne samo njihovo gazdinstvo već i same živote ljudi, životinja i biljaka.

Svi odlaze kući i dok Anja sedi u svojoj sobi, shvata da ne može da sedi skrštenih ruku...
Piše u grupnom chatu društvu sa piknika, nekoliko odgovara i dogovaraju da pozovu nekoga ko bi ih uputio kome da se obrate i da naprave plan za pozivanje meštana na protest.

SAVET 1

Osim istraživanja i objavljivanja materijala na internetu, kada god primetite zagađenje važno je da ga prijavite nadležnoj inspekciji - bilo da se radi o inspekciji zaštite životne sredine, vodnoj inspekciji, šumarskoj inspekciji i slično. Prijava treba da sadrži lokaciju i poželjno fotografije/snimke.

SAVET 2

Zagađenje se najčešće može prijaviti i policiji - zagađenje i oštećenje životne sredine, nepreduzimanje mera zaštite životne sredine, pustošenje i krađa šuma su samo neka od krivičnih dela.

Anjin plan je da ovog leta odmori - fakultet je na pauzi, došla je kući i okupila se društvom na pikniku u obližnjoj šumi. Tokom šetnje svi primećuju da je šuma u jako lošem stanju...

ANJINA UČITELJICA MILA

I moji đaci su došli da vas podrže!

Hvala Vam, pa nešto smo uradili, koliko god malo, obavestili smo ljude, šuma je čistija, na dobrom smo putu!

Jutro posle akcije, Anja se budi umorna ali srećna! Ohrabrena, ulazi na Instagram gde je preplavljuju poruke i naslovi u kojima je besni ljudi targetiraju online.

Uprkos tome štozna da to nije dobra ideja, ulazi da čita komentare. Anja se isplače ali nešto u njoj kreće da kulja, javlja se inat i potreba da se angažuje još više.

SAVET 3

Uvrede i potcenjivanje bilo kakvog napora da se stvari promene, govore više o osobama koje ih pišu nego o onima kojima su upućene. Prvi savet bi bio da se ovakvi komentari ignorišu. Ako to nije moguće, potražite podršku svojih saborkinja ili profesionalnu pomoć. U ekstremnim slučajevima pretnji, ne oklevajte da se obratite Tužilaštvu za visokotehnološki kriminal.

Priča o Selmi počinje nakon završetka panel diskusije na temu zaštite prirode u Srbiji, na kojoj je bila jedan od govornika, zapravo jedina govornica...

Ljudi Selmi često prilaze sa komentarima i pitanjima. Neki žele da se angažuju, neki su zabrinuti, ne znaju da je stanje toliko loše.... Iako je rad u ekološkom pokretu iscpljujuć, Selma se trudi da svakom posveti pažnju i da odgovor, informacije, smernice - svaka osoba koja se priključi borbi jedan je korak napred!

SAVET 4

Iskoristite svaku priliku da zastupate stavove i vrednosti za koje se zalažete u javnosti. Pripremite se, ali nemojte brinuti ako nije sve savršeno - ljudi cene iskrenu i autentičnu poruku. Kada javno govorite, vi se ne zalažete samo za životnu sredinu, već i stvarate prostor za neke devojčice, devojke i žene koje dolaze.

Zar mi nismo siromašna zemlja ekonomski ali bogata prirodnim bogatstvima?!

NE! Taj mit mora da umre da bismo odbranili ono malo prirode što nam je ostalo!

Posle 15 godina borbe sa mnogo pritisaka a malo pobeda, Selma je umorna, ali zna da sada nije trenutak za posustajanje - sada su se ljudi probudili i potrebno je pretvoriti tu energiju u ekološki pokret!

Ono što se za sve ovo vreme nije promenilo je to da i dalje, uprkos svom znanju i iskustvu, ne dobija isti prostor, tretman i uvažavanje kao njeni saborci. Prekidanja, neslušanja, nadvikivanja, nadjačavanja... Borba koju paralelno vodi uz borbu za vodu, ali koja tinja u pozadini je nevidljiva.

Selma je najstručnija u ovoj oblasti, najbolje da pitate nju.

SAVET 5

Brinite o sebi i ljudima oko sebe, kao što brinete o životnoj sredini. Burnout ili sindrom izgaranja je čest u aktivizmu - vidimo dosta stvari oko nas koje nisu u redu i želimo da ih sve rešimo. Birajte borbe i naučite da odmorite, delite posao, od kratkotrajne pobede je mnogo važnije da istrajete.

Uvek novi poziv...

Ćao Selma, lokalna rečica u jednom selu na istoku Srbije postala potpuno crvena - zagađena je eksploatacijom i preradom rude... Došla je i najava da se rudnik proširuje na okolna sela...

Leto je, Olga sedi u svom dvorištu i sa komšinicom uz kafu priča kako se navikava na novu rutinu nakon penzionisanja. Olga je bila učiteljica, nedostaju joj deca, ali joj i prija mir i tišina koje ima na svom imanju na selu.

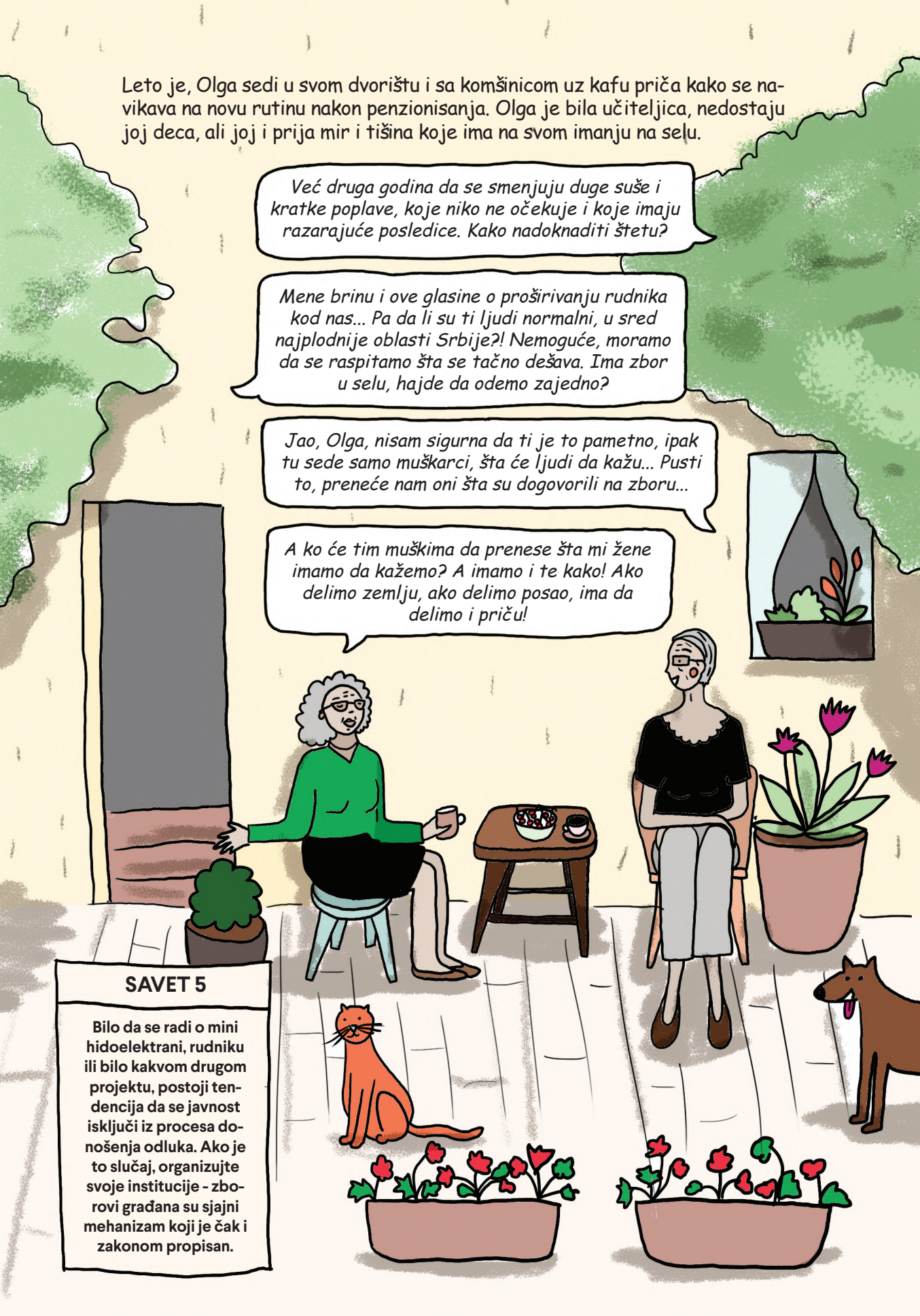

SAVET 5

Bilo da se radi o mini hidoelektrani, rudniku ili bilo kakvom drugom projektu, postoji tendencija da se javnost isključi iz procesa donošenja odluka. Ako je to slučaj, organizujte svoje institucije - zborovi građana su sjajni mehanizam koji je čak i zakonom propisan.

Olga stiže na zbor sa komšinicom i svojim suprugom, koji je predstavi i kaže da bi Olga želela da im se obrati.
KAFANA KOD RAJE
Šta ima veze jesmo li muški ili ženski, u selu smo svi zajedno i svi istu hranu iz iste zemlje jedemo! Mi nismo neprijatelji jedni drugima i naši međusobni odnosi su manje važni, fokusirajmo se na temu i zajedničku borbu. Samo ujedninjeni možemo pobediti.
AKCIJA protiv RUDNIKA
SAVET 7
Budite glas žena. Jako je važno predstaviti žensku perspektivu problema. Zagađenje drugačije pogađa žene, npr. one su više izložene posledicama klimatskih promena. Takođe, zbog činjenice da najčešće donose odluke o domaćinstvu, žene su češće u prilici da smanje zagađenje na individualnom nivou.

Jesen je i nalazimo se na sastanku Mreže žena. Domaćica sastanka je Olga, koja je sa svojim komšinicama i prijateljicama iz sela ugostila preko 40 aktivistkinja i feministkinja iz cele Srbije! Ne obazire se na komentare komšija iz sela da je to "zbor veštica", nema vremena da odgovara na besmislice, program je obiman, toliko je još toga ostalo da se uradi! Ovde se Anja, Selma i Olga prvi put upoznaju - upoznajući lokalne probleme i borbu svake od njih! Anja se oseća sigurno, zagrljeno, borbeni žar se opet budi i njoj!

KAKAV SVET ŽELIMO?

Krajem jeseni, mesec dana nakon sastanka Mreže žena za prirodu, zatičemo Olgu, Selmu i Anju na protestu u prestonici. Anja i Selma su tu sa još nekoliko desetina članica Mreže da podrže Olgu u njenoj borbi protiv proširivanja rudnika.

SAVET 8

Vaš glas je najvažniji! Nije nužno biti stručan iz oblasti ekologije ili drugih oblasti da bi se angažovali. Vi najbolje poznajete svoju lokalnu zajednicu i probleme u njoj, a vremenom će se stručna i šira javnost pridružiti u zajedničkoj borbi.

SAVET 9

Zahteve vaše peticije ili inicijative uvek predajte i zvaničnim putem institucijama, e-mailom, poštom ili na pisarnicu. Nemojte se plašiti da oni nisu dovoljno dobri, institucije imaju obavezu da vaše zahteve upute na pravu adresu ili vas čak posavetuju kako da vaš zahtev ispravite.

GODINA 2037.

Na početku borbe, pre 15 godina, meni su i srce i glava bili usijani. A da bih sačuvala samu sebe, poželela bih da mi je glava bila malo hladnija.

Ne plaši se da sanjaš, poželi zelenu budućnost i doprinesi koliko možeš da se ona ostvari

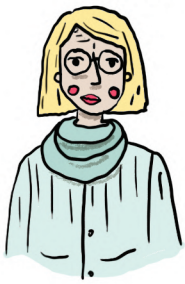

Nemoj da se nerviraš i ne budi razočarana ljudskom apatijom i pasivnošću, čak i prema onome što vole. Za promenu je potrebno vreme, a ti si deo sile dobra koje će na kraju pobediti!

Šta smo naučile?

- Strpljivo, neke stepenice se ne mogu preskočiti
- Više brige o sebi
- Veruj u sebe
- Gradi samopouzdanje
- Planiraj
- Poveži se sa saborkinjama

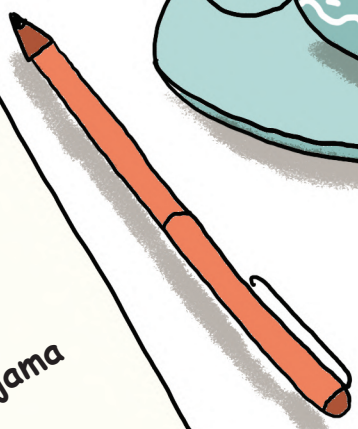

la biti bolje!
PRIRODA JE ŽENSKOG RODA!
Promenimo se u nešto lepše
Ko vodu brani, na dobroj je strani
Za vazuh, vodu, šume i zemlju!
Reka čeka spas od čoveka
Nemamo rezervnu planetu
Snaga i

SAVET 10

Solidarnost je ključna u ekološkoj borbi. Važno je da podržite što je više moguće inicijativa i pokreta, ne samo one koji se tiču direktno vašeg lokalnog problema. Uzroci su često slični, a povezivanje znači i učenje i rast. Svi smo u ovome zajedno.

Za šta se i zašto borimo?[1]

Doprinos žena u zaštiti životne sredine nezamenjiv je, ali nedovoljno priznat i vidljiv. Teret borbe nose uzbrdo, a posledice zagađenja trpe u podnožju sveta po meri muškaraca. Tražimo da dostojanstven život ljudi i dobrobit planete dobiju zasluženo mesto u prioritetima politika na svim nivoima i pozivamo sve žene da se aktivno uključe u izgradnju ovakvog društva. Bolji svet za žene je bolji svet za sve, uključujući i prirodu.

Na žensku brigu za zdravlje, ravnopravnost sa drugim ljudima i zajedništvo sa drugim bićima, do skora se cinično gledalo kao na slabost, emotivnost, iracionalnu politiku nižeg reda. Danas, kada je otpor protiv zagađenja, privatizacije i uništavanja prirodnih javnih bogatstava postao pravo i obaveza svakog savesnog čoveka, ženska perspektiva nam je neophodna da bismo sem bunta – napravili/e i održivu promenu.

Borile se za vazduh, šumu ili reku, žene su jednako angažovane na terenu, poseduju i stručnost i iskustvo, posvećene su preko granica koje im društvo nameće. Preuzimaju rizike i izložene su pritiscima i pretnjama uprkos tome što značajno slabije zauzimaju javni prostor u Srbiji, a još manje donose odluke. One znaju koliko je važno povezati stare i izgraditi nove ljude, kako teče komunikacija i kako se brišu sitnosopstvenički interesi zarad zajedničkog dobra.

Ne bez razloga, u mnogim krajevima sveta devojke i žene predvode borbu za održivu budućnost. Žene su u većem riziku od posledica svih kriza u životnoj sredini, od lokalnog zagađenja do klimatskih promena. One ostaju gde su, staraju se o bolesnima, starima, nemoćnima. I kada nema hrane pripremaju obrok i kada nema vode brinu o higijeni. Na čelu fronta koračaju takođe i jer same dobro poznaju deblji kraj eksploatacije i nipodaštavanja koje priroda trpi zbog nezajažljivih apetita kapitalista, imperijalista i ostalih predatora.

I zato ne želimo poklone i ruže, tražimo ono što svima pripada, čist vazduh i vodu, sačuvanu prirodu, zdravstvenu bezbednost, dostojanstvene poslove koji su dobri i za društvo i za prirodu. Politika brige nije zastareo ideal, ona mora biti naša budućnost! Socio-ekološka revolucija je nužna, njeno kormilo je naše polje borbe.

———————

1 Tekst je skraćena verzija proglasa povodom 8. marta - Međunarodnog dana žena 2021. godine koji je potpisalo preko 100 aktivistkinja iz zelenog pokreta u Srbiji.

O Mreži žena za prirodu

Mreža žena za prirodu osnovana je 2020. godine i predstavlja sigurno mesto za sadašnje i buduće aktivistkinje u Srbiji gde mogu dobiti obuke, resurse, smernice i podršku drugih žena u ekološkom pokretu.

Mrežu čini desetine aktivistkinja iz različitih delova Srbije, urbanih i ruralnih krajeva, koje vode borbe na različitim zelenim frontovima: od borbe za čist vazduh, protiv seče šuma, izgradnje rudnika, zagađenja vode i vazduha, preko analiza i istraživanja u oblasti ekologije, zelenih politika, demokratizacije... problemi su brojni, borbe svakodnevno bukte!

Članice Mreže sastaju se jednom godišnje u nekom od mesta u kome se vodi značajna ekološka borba i razmenjuju iskustva, dogovaraju sledeće korake u izgradnji Mreže, podržavaju se, upoznaju se sa saborkinjama iz regiona...

Ako želite da nam se priključite, da se informišete, da predložite, savetujete, kritikujete, pohvalite, pišite nam na: **zenezaprirodu@gmail.com**

POLEKOL
organizacija za političku ekologiju

Beograd, 2022.